

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 465/2020-46

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. novembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Dudíša a Libora Duľu o ústavnej sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátskou kanceláriou HKP Legal, s. r. o., Križkova 9, Bratislava, v mene ktorej koná jej konateľ a advokát Mgr. Peter Kubovič, ktorou namieta porušenie základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 P 212/2017, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 P 212/2017 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Košice II p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 19 P 212/2017 konal bez zbytočných prietáhov.

3. [REDACTED] priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré je jej Okresný súd Košice II p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II je p o v i n n ý nahradiť [REDACTED] trovy konania v sume 570,06 € (slovom päťstosedemdesiat eur a šesť centov) na účet jej právnej zástupkyne advokátskej kancelárie HKP Legal, s. r. o., Križkova 9, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej s'ťažnosti a s'ťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. mája 2020 doručená ústavná s'ťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „s'ťažovateľka“), zastúpenej advokátskou kanceláriou HKP Legal, s. r. o., Križkova 9, Bratislava, v mene ktorej koná jej konateľ a advokát Mgr. Peter Kubovič, ktorou namieta porušenie základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 P 212/2017 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej s'ťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že s'ťažovateľka je účastníčkou napadnutého konania vedeného okresným súdom v procesnom postavení odporkyne. Napadnuté konanie vedené okresným súdom bolo iniciované navrhovateľom ([REDACTED]) 2. novembra 2017, pričom jeho predmetom je rozvod

manželstva a úprava pomerov manželov k maloletému dieťaťu na čas po rozvode. Navrhovateľ sa návrhom podaným okresnému súdu domáhal rozhodnutia, ktorým by maloleté dieťa bolo zverené do jeho osobnej starostlivosti.

3. Sťažovateľka (matka maloletého dieťaťa) vo svojom stanovisku k návrhu z 8. januára 2018 uviedla, že s rozvodom manželstva súhlasí, avšak navrhla, aby maloleté dieťa bolo zverené do jej výlučnej osobnej starostlivosti. Sťažovateľka zároveň v stanovisku zdôraznila, že 11. októbra 2017 došlo k násilnému odňatiu maloletého dieťaťa z jej osobnej starostlivosti navrhovateľom. Prvé pojednávanie vo veci, ktoré sa uskutočnilo 2. februára 2018, bolo odročené z dôvodu zabezpečenia výsluchu na 23. marec 2018. Druhé pojednávanie nariadené na 23. marec 2018 bolo odročené na vykonanie znaleckého dokazovania. Znalecké dokazovanie bolo nariadené 14. jún 2018, pričom spis bol na vypracovanie znaleckého posudku znaleckému ústavu – Ústavu pre znaleckú činnosť v Psychológii a Psychiatrii, s. r. o. (ďalej aj „znalecký ústav“), zaslaný 28. júna 2018. Vypracovaný znalecký posudok bol účastníkom konania doručovaný v priebehu februára 2019.

4. Sťažovateľka následne 3. mája 2019 zaslala okresnému súdu žiadosť o nariadenie termínu pojednávania, ktorú odôvodnila predovšetkým okolnosťami zamedzenia styku sťažovateľky s maloletým dieťaťom zo strany navrhovateľa *„a potrebou urýchlenej úpravy rodičovských práv a povinností, dlhodobým odlúčením dieťaťa a matky a z toho vyplývajúceho ohrozenia záujmov dieťaťa...“*.

5. Následne bol po viac ako roku od posledného pojednávania nariadený nový termín pojednávania na 28. jún 2019, ktorý však bol zrušený z dôvodu prerušenia konania, ktoré malo trvať *„do skončenia výchovného opatrenia uloženého uznesením porušovateľa zo dňa 09.04.2019 v konaní vedenom pod sp. zn. 14P/266/2017.“*

6. Proti prerušeniu napadnutého konania sťažovateľka podala odvolanie, na podklade čoho následne Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 8 CoP 244/2019-1232 z 30. októbra 2019 rozhodol tak, že *„odvolacie konanie zastavil,*

nakoľko nariadené výchovné opatrenie skončilo dňom 24.10.2019, čím došlo k zániku spôsobilého predmetu odvolacieho konania.“.

7. Následne sťažovateľka opätovne okresný súd podaním zo 6. novembra 2019 požiadala o nariadenie termínu pojednávania. Okresný súd však termín pojednávania nariadený na 28. apríl 2020 „*vzhľadom na vyhlásenú mimoriadnu situáciu (Covid-19) z preventívnych dôvodov*“ zrušil, a to aj napriek „*Opatreniam Ministerstva spravodlivosti prijatým krízovým štábom dňa 23.03.2020, ktoré stanovili okrem iného niekoľko výnimiek z obmedzenia vykonávania pojednávanií a verejných zasadnutí, medzi ktoré, s ohľadom na ich predmet, patria aj úkony v konaniach starostlivosti súdu o maloletých a rovnako napriek skutočnosti, že odročovanie termínov pojednávanií na neurčito je zo zákona prakticky vylúčené...*“.

8. Podľa sťažovateľky súdne konanie trvá už takmer tri roky, pričom okresný súd vo veci dosiaľ právoplatne nerozhodol. Sťažovateľka namieta, že po právnej a skutkovej stránke nie je vec zložitá. Zdôrazňuje pritom predovšetkým jej súhlasný postoj s rozvodom manželstva v dôsledku jeho rozvratu, na ktorom trvá aj samotný navrhovateľ. Vec úpravy práv a povinností k maloletému dieťaťu na čas po rozvode podľa jej názoru tvorí štandardnú súčasť agendy všeobecných súdov. Sťažovateľka priznáva určitú mieru skutkovej zložitosti prejednávanej veci z dôvodu potreby vypracovania znaleckého posudku. Podľa jej názoru však „*uvedené je rovnako štandardne súčasťou konaní s obdobným predmetom, a preto nie je možné uvedeným odôvodňovať vzniknuté prieťahy v konaní.*“.

9. Svojím správaním sťažovateľka podľa svojho názoru neprispela k prieťahom v napadnutom konaní. Naopak, „*bez akýchkoľvek obštrukcií poskytovala súdu súčinnosť, navrhovala vykonávanie dôkazov, v zmysle výziev súdu vždy dodržala stanovené lehoty a zúčastňovala sa na pojednávaniach. Svojimi úkonmi neustále vyzývala súd na konanie vo veci samej (poukazovala na skutočnosti, pre ktoré odpadla prekážka konať, pričom z chronológie súdneho konania je zrejmé, že súd niektoré úkony vykonal až bezprostredne po urgencii sťažovateľky.*“.

10. S poukazom na ustálenú súdnu prax ústavného súdu sťažovateľka namieta, že práve konania o úprave styku rodičov s maloletými deťmi patria do kategórie konaní so špecifickou povahou a vyžadujú si prístup s osobitnou starostlivosťou. Podľa sťažovateľky nečinnosťou a neefektívnym postupom okresného súdu došlo k vzniku zbytočných prietáhov v napadnutom konaní.

11. V konkrétnostiach k tomuto uvádza, že okresný súd mal k dispozícii zákonné prostriedky, aby vzniku zbytočných prietáhov zamedzil, avšak tieto nevyužil. V súvislosti s nariadeným znaleckým dokazovaním sťažovateľka argumentuje, že okresný súd mal na zabezpečenie plynulosti napadnutého konania k dispozícii *„okrem výziev, na ktoré znalecký ústav nereagoval, aj poriadkovú pokutu“*, túto však nevyužil.

12. K zbytočným prietahom podľa názoru sťažovateľky došlo aj v súvislosti s neodôvodneným prerušením napadnutého konania na účely *„obdržania správy z výchovného opatrenia nariadeného v odlišnom, nesúvisiacom konaní, ktoré bolo nariadené na návrh navrhovateľa rovnako len s cieľom predĺžiť konanie.“*. Podľa sťažovateľky išlo o druhé nariadené výchovné opatrenie, pričom už z výsledkov prvého bolo zrejmé, že *„nesplnilo účel a z dovedajších okolností nebolo možné predpokladať nápravu v komunikácii a zhodu strán, ku ktorým nedošlo od roku 2017, z čoho vyplýva, že porušovateľ náležite nezvážil relevantné skutočnosti, čo je evidentné nie len z odvolania sťažovateľky, ale najmä odvolania prokuratúry, ktorá sa plne s uvedeným názorom stotožnila.“*.

13. Okresný súd mal podľa názoru sťažovateľky možnosť zvážiť následky spočívajúce v oddialení rozhodnutia a na tento účel si vyžiadať od referátu poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „referát“), ktorý zabezpečoval uskutočnenie výchovného opatrenia, stanovisko, *«podľa ktorého by zistil, či skutočnosti a závery správy z opatrenia budú pre konanie tak významné, že odôvodnia tak zdĺhavý prietah v konaní. Obdobné závery vyplývajú aj zo znaleckého posudku znaleckého ústavu, ktorý v jeho závere k otázke posúdenia schopnosti navrhovateľa a sťažovateľky vzájomne komunikovať uvádza, že „rodičia nie sú schopní vzájomne*

komunikovať ohľadne starostlivosti o ich spoločné dieťa a znalec sa domnieva, že ani jeden z nich nie je na túto alternatívu dostatočne pripravený.“».

14. V závere ústavnej sťažnosti sťažovateľka upozorňuje na konkrétne okolnosti prípadu a zdôrazňuje pritom, že neprimerane dlhé konanie v jej veci už má nenapraviteľné následky. Argumentuje pritom tým, že neodôvodneným predlžovaním napadnutého konania *„dochádza na jednej strane k odopieraniu rodičovských práv sťažovateľky, ako matky, k čomu je potrebné uviesť, že navrhovateľ toho času súhrnne zmaril viac ako 200 stretnutí s maloletým dieťaťom, ktoré sťažovateľke odňal v čase, kedy bolo dojčené, sťažovateľka svoju dcéru za obdobie jedného roka (máj 2018 – máj 2019) videla 17 hodín a od 31.05.02019, t. j. 11 mesiacov opäť dieťa nevidela ani raz, pričom navrhovateľ sa napriek uzneseniu Krajského súdu v Košiciach 04.09.2019, sp. zn. 7CoP/105/2019 bez súhlasu matky s maloletou dlhodobo zdržiava v zahraničí, čím dochádza k mareniu styku aj v tak obmedzenom rozsahu stanovenom predmetným uznesením.“.*

15. Predlžovaním napadnutého konania podľa sťažovateľky dochádza aj ku konaniu v rozpore so záujmom maloletého dieťaťa ako objektívnemu zákonnému kritériu pre rozhodovanie vo veci maloletého dieťaťa, ktoré korešponduje s podstatou a účelom základného práva maloletého dieťaťa na rodičovskú výchovu a starostlivosť.

16. Sťažovateľka tvrdí, že nečinnosťou okresného súdu došlo k porušeniu jej práv zaručených ústavou a dohovorom. Jej ujma spočíva v bezdôvodnom predlžovaní stavu právnej neistoty z dôvodu, že okresný súd nedokázal rozhodnúť vec v primeranej lehote. Stav právnej neistoty sa pritom dotýka výkonu rodičovských práv sťažovateľky, ako aj práv maloletého dieťaťa na zachovanie jeho vzťahu k obidvom rodičom, na výchovu a starostlivosť zo strany obidvoch rodičov a na udržiavanie pravidelného, rovnocenného a rovnoprávneho osobného styku s obidvomi rodičmi.

17. Na podklade uvedených skutočností sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie o nej rozhodol nálezom tak, že vysloví porušenie základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva

zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní a okresnému súdu prikáže konať bez zbytočných prietáhov. Sťažovateľka zároveň požaduje priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 5 000 € a náhrady trov konania v sume 450,29 €. Sťažovateľka zároveň v ústavnej sťažnosti uvádza, že súhlasí s upustením od verejného ústneho pojednávania.

II.

Procesný postup ústavného súdu, vyjadrenie okresného súdu k ústavnej sťažnosti, replika sťažovateľky a úkony okresného súdu v napadnutom konaní

18. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 465/2020-22 z 24. septembra 2020 bola ústavná sťažnosť sťažovateľky prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

19. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie sa na výzvu ústavného súdu k ústavnej sťažnosti vyjadril prípisom sp. zn. 1 SprV 680/2020 zo 6. októbra 2020 predseda okresného súdu, ktorý ústavnému súdu zároveň oznámil, že vo veci ústavnej sťažnosti súhlasí s upustením od ústneho pojednávania. Po chronologickom prehľade procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní vedenom okresným súdom predseda okresného súdu predložil vyjadrenie, v ktorom zdôraznil personálnu poddimenzovanosť okresného súdu a veľmi podrobne opísal skutočnosti týkajúce sa personálneho nedostatku sudcov na okresnom súde. Tieto skutočnosti podľa názoru predsedu okresného súdu ovplyvnili, ovplyvňujú a v budúcnosti ovplyvnia stav reštančných vecí na okresnom súde. Vyjadril preto názor s poukazom na chronológiu jednotlivých procesných úkonov, že v napadnutom konaní k obdobiam nečinnosti okresného súdu nedošlo.

20. S prihliadnutím na chronológiu vo veci vykonaných úkonov je podľa názoru predsedu okresného súdu zrejmé, že okresný súd konal s primeranými časovými odstupmi. Celková dĺžka napadnutého konania je podľa predsedu okresného súdu ovplyvnená aj množstvom návrhov podaných účastníkmi konania a predkladaním listinných dokladov, ako aj skutkovou obťažnosťou konania, keď v napadnutom konaní boli nariaďované výchovné opatrenia a bolo nevyhnutné nariadiť znalecké dokazovanie znaleckým ústavom, ktorému

vzhľadom na objektívne skutočnosti trvalo vypracovanie znaleckého posudku niekoľko mesiacov.

21. V závere predsedu okresného súdu poukázal na vzniknutú pandemickú situáciu v Slovenskej republike a ustanovenia zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov vo vzťahu k povinnosti všeobecných súdov v čase mimoriadnej situácie alebo núdzového stavu. Okrem už uvedeného predsedu okresného súdu poukazuje aj na skutočnosť, že 27. marca 2020 bola okresnému súdu doručená žiadosť Slovenskej advokátskej komory, regionálneho zástupcu pre Košický kraj o zrušenie všetkých nariadených pojednávaní počas trvania mimoriadnej situácie, ktorú podpísala medzi inými aj advokátka otca. Uvedená pandemická situácia podľa predsedu okresného súdu spôsobuje aj problémy v súvislosti s účasťou otca na pojednávaní z dôvodu jeho pobytu v Ruskej federácii. Podľa predsedu okresného súdu uvedené skutočnosti v súbehu objektívne neumožňovali v napadnutom konaní rozhodnúť. Navyše, predsedu okresného súdu akcentoval aj skutočnosť, že mu neprináleží hodnotiť procesný postup zákonnej sudkyne, ktorá rozhodla o odročení pojednávania z dôležitých preukázaných dôvodov na 20. október 2020, keďže by tým došlo k zásahu do rozhodovacej činnosti súdu.

22. V doplnení svojho vyjadrenia, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 13. októbra 2020, predsedu okresného súdu konštatoval, že zo strany navrhovateľa bol 7. októbra 2020 doručený návrh na prikázanie veci inému súdu z dôvodu vhodnosti, pričom ako dôvody sú uvedené „*bezudné útoky sťažovateľky voči sudcom Okresného súdu Košice II*“ konajúcim vo veciach starostlivosti o maloleté dieťa sťažovateľky. Prílohou doplnenia vyjadrenia bolo samotné podanie navrhovateľa, ktorým odôvodňuje návrh „*a opisuje konanie sťažovateľky v danej veci.*“.

23. Vyjadrenia predsedu okresného súdu ústavný súd zaslal na prípadné zaujatie stanoviska sťažovateľke, ktorá v reakcii v prípise doručenom ústavnému súdu

26. októbra 2020 predovšetkým uviedla, že na podanej ústavnej sťažnosti trvá a žiada, aby ústavný súd jej ústavnej sťažnosti v plnom rozsahu vyhovel.

24. Sťažovateľka poukázanim na to, že k naplneniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov dochádza zásadne až konečným právoplatným rozhodnutím súdu vo veci, zdôrazňuje, že nestačí, aby súd vykonal rôzne úkony bez toho, aby cieleným a systematickým postupom dospel k definitívnemu rozhodnutiu vo veci.

25. K argumentom predsedu okresného súdu o nedostatočnosti personálneho obsadenia okresného súdu sťažovateľka poukazuje na rozhodovaciu činnosť ústavného súdu, z ktorej vyplýva, že množstvo vecí, v ktorom musí štát zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, kde oprávnený subjekt požiadal o odstránenie právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie.

26. K argumentom týkajúcim sa opatrení zamedzujúcich šíreniu nákazlivej choroby COVID-19 sťažovateľka zdôrazňuje, že termín pojednávania nariadený na 28. apríl 2020 bol z preventívnych dôvodov zrušený, pričom nový termín pojednávania určený nebol, a to aj napriek opatreniam Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, ktoré boli prijaté krízovým štábom 23. marca 2020, ktoré stanovili okrem iného niekoľko výnimiek z obmedzenia vykonávania pojednávania a verejných zasadnutí, medzi ktoré s ohľadom na ich predmet patria aj úkony v konaniach starostlivosti súdu o maloletých, a rovnako napriek skutočnosti, že odročovanie termínov pojednávania na neurčito je zo zákona prakticky vylúčené (III. ÚS 478/2018). Uvedené skutočnosti podľa sťažovateľky potvrdilo na jej žiadosť o informácie aj Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky v odpovedi z 27. apríla 2020.

27. Na záver sťažovateľka opätovne zdôrazňuje, že s ohľadom na kritériá aplikované pri posudzovaní prietahov, a to predovšetkým okolnosti prípadu a závažnosť následkov, je nutné vziať do úvahy, že v danom prípade môže mať a nepochybne už aj má konanie, ktoré ku dňu podania ústavnej sťažnosti trvá takmer tri roky, nenapraviteľné následky. Neodôvodneným predlžovaním súdneho konania dochádza na jednej strane k odopieraniu rodičovských práv sťažovateľky ako matky, k čomu je potrebné uviesť, že navrhovateľ toho času súhrnne zmaril viac ako 200 stretnutí s maloletým dieťaťom. Navrhovateľ sa totiž aj napriek uzneseniu krajského súdu sp. zn. 7 CoP 105/2019 zo 4. septembra 2019 bez súhlasu matky s maloletou dlhodobo zdržiava v zahraničí, čím dochádza k mareniu styku aj v takom obmedzenom rozsahu stanovenom predmetným uznesením. Predlžovaním konania však dochádza aj ku konaniu v rozpore so záujmom maloletého dieťaťa ako objektívnemu zákonnému kritériu pre rozhodovanie vo veci maloletého dieťaťa, ktoré korešponduje s podstatou a účelom základného práva maloletého dieťaťa na rodičovskú výchovu a starostlivosť a tomuto právu zodpovedajúceho základného práva obidvoch rodičov na starostlivosť o svoje dieťa a jeho výchovu. Obsah týchto práv je homogenizovaný nielen v práve, ale súčasne aj v povinnosti na sústavnú starostlivosť o výchovu, zdravie, výživu a všestranný vývoj dieťaťa a tento je súd povinný vyhodnocovať, avšak v napadnutom konaní je uvedené dlhodobo, a to aj napriek nestranným znaleckým posudkom popierajúcim tvrdenia navrhovateľa o sťažovateľke, predovšetkým z dôvodu neprimeraného predlžovania konania porušované. Sťažovateľka akcentuje, že *„tak, ako uviedol krajský prokurátor v uznesení sp. zn. 1 KPt 684/19/8800-23 zo dňa 25.02.2020 (vo veci vzneseného obvinenia navrhovateľovi pre prečin marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 349 Trestného zákona) navrhovateľ koná s evidentnou snahou eliminovať a minimalizovať kontakt sťažovateľky s maloletou a túto z jej života úplne vylúčiť i za cenu opakovaného ignorovania a nerešpektovania súdnych rozhodnutí len na základe jeho subjektívnych, ničím nepodložených tvrdení, pričom zo záverov znaleckého ústavu je zrejmé, že celkovo sa znalci prikláňajú k tomu, že by to mohla byť matka dieťaťa, ktorá by mohla lepšie naplňovať potreby maloletej. S uvedeným názorom sa stotožňuje aj kolízny opatrovník, ktorý vo vyjadrení zo dňa 07.01.2020 uvádza, že v danej veci neustále a naďalej dochádza k vážnemu porušovaniu práv a vzťahových väzieb sťažovateľky a maloletého dieťaťa a zároveň opakovane odporúča súdu rozhodnúť o zmene výchovného prostredia maloletého dieťaťa,*

nakoľko otec (navrhovateľ) ako preferenčný rodič nerešpektuje jej práva a je evidentné, že svoje konanie na základe dlhodobých skúseností nehodlá zmeniť. Medzičasom Krajský súd v Košiciach uznesením sp. zn.: 8CoP/216/2020-242 zo dňa 10.09.2020 v spojení s Uznesením Okresného súdu Košice II sp. zn.: 43P/82/2020-154 potvrdil rozhodnutie prvostupňového súdu o tom, že zrušil neodkladné opatrenie“, ktorým bola maloletá zverená do osobnej starostlivosti otca, a nariadil nové neodkladné opatrenie, ktorým bola maloletá zverená do osobnej starostlivosti sťažovateľky.

28. Otec maloletej sa podľa sťažovateľky aj naďalej zdržiava v zahraničí, pričom naďalej má styk dieťaťa s matkou. Do dnešného dňa vo veci o rozvod manželstva a úpravu rodičovských práv a povinností vedenej okresným súdom v napadnutom konaní nedošlo k právoplatnému rozhodnutiu vo veci, a to aj napriek tomu, že už uplynula značná doba.

29. Sťažovateľka v kontexte pobytu navrhovateľa – otca maloletej v Ruskej federácii poukazuje na reakciu Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo zahraničných vecí“) z 30. júla 2020, ktoré v odpovedi na jej žiadosť o pomoc zdôraznilo, že do predmetného času neboli zavedené žiadne obmedzenia znemožňujúce návrat slovenského občana legálne sa zdržiavajúceho na území Ruskej federácie, a teda nebola obmedzená ani letecká a ani individuálna pozemná preprava, preto je zrejmé, že manžel sťažovateľky vedome nerešpektuje už zmieňované rozhodnutia súdov.

30. Sťažovateľka bola následne 28. augusta 2020 informovaná zo strany zamestnanca ministerstva zahraničných vecí, že navrhovateľa Zastupiteľský úrad Slovenskej republiky v Moskve informoval o možnosti repatriácie jeho a taktiež maloletej dcéry 6. augusta 2020. Aj napriek prísľubu navrhovateľa k odpovedi na ponuku využitia repatriáčného letu tak navrhovateľ neurobil.

31. K vzniku zbytočných prierahov podľa sťažovateľky došlo aj z dôvodu zrušenia termínu pojednávania nariadeného na 25. august 2020. Poukazuje v tejto súvislosti na skutočnosti, ktoré museli byť zákonnej sudkyňi známe, a to skutočnosť existencie

neodkladného opatrenia, ktorým bola maloletá zverená do osobnej starostlivosti sťažovateľky, ako aj skutočnosť marenia súdneho rozhodnutia zo strany navrhovateľa, ako aj potvrdenie ministerstva zahraničných vecí o tom, že neexistujú žiadne obmedzenia, ktoré by navrhovateľovi bránili vrátiť sa s maloletou naspäť na územie Slovenskej republiky, pričom aj napriek uvedených skutočnostiam došlo k preročeniu termínu pojednávania. Okresný súd tak svojou neefektívnou činnosťou vedome prispieval a naďalej prispieva k účelovému predlžovaniu konania a vzniku zbytočných prietáhov v konaní.

32. Ku skutočnostiam uvádzaným predsedom okresného súdu v podaní z 8. októbra 2020 sťažovateľka uvádza, že v napadnutom konaní bol doručený návrh navrhovateľa na prikázanie veci inému súdu z dôvodu vhodnosti a z uvedeného dôvodu bolo podanie predložené sťažovateľke a následne bude spis predložený Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) na rozhodnutie o návrhu na prikázanie veci inému okresnému súdu mimo obvodu krajského súdu. Podľa sťažovateľky je tento návrh v celom rozsahu irelevantný a v konečnom dôsledku prispieva k ďalším zbytočným prietáhov v napadnutom konaní.

33. Sťažovateľka trvá na podanej ústavnej sťažnosti a požaduje od ústavného súdu, aby jej vyhovel. Sťažovateľka zároveň požaduje priznanie náhrady trov konania za tri úkony právnej služby v celkovej sume 570,06 €.

34. Na podklade oznámenia predsedu okresného súdu (bod 19 tohto nálezu) a sťažovateľky (bod 17 tohto nálezu) ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) so súhlasom účastníkov konania upustil od ústneho pojednávania vo veci ústavnej sťažnosti, keďže dospel k záveru, že od prípadného pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

35. Zo spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie vedené okresným súdom, ktorý si ústavný súd zapožičal, a z ďalších zistení ústavného súdu vyplývajú tieto skutočnosti:

Dňa 2. novembra 2017 podal navrhovateľ ([REDACTED]) návrh na začatie konania o rozvod manželstva a úpravu pomerov manželov k maloletemu dieťaťu na čas po rozvode, pričom okresný súd navrhovateľa 24. novembra 2017 vyzval na zaplatenie súdneho poplatku, ktorý bol následne zaplatený 29. novembra 2017.

Do napadnutého konania vstúpila v súlade s § 13 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) 30. novembra 2017 prokurátorka Okresnej prokuratúry Košice II (ďalej len „okresná prokuratúra“).

Okresný súd vykonal 5. decembra 2017 procesné úkony doručovania procesných poučení účastníkom konania a výziev na vyjadrenie sa k návrhu a zároveň ustanovil kolízneho opatrovníka; súčasne bolo nariadené prešetrenie pomerov v rodine maloletej a sťažovateľka a navrhovateľ boli vyzvaní na predloženie potvrdení o výške ich príjmov; okresný súd zároveň nariadil termín pojednávania na 2. február 2018.

Sťažovateľka doručila okresnému súdu 11. januára 2018 vyžiadané potvrdenie a 12. januára 2018 vyjadrenie k návrhu, ktoré bolo následne 24. januára 2018 doručované na zaujatie stanoviska navrhovateľovi, kolíznemu opatrovníkovi a okresnej prokuratúre.

Dňa 16. januára 2018 boli doručené podania navrhovateľa k výzve na predloženie dokladov o výške príjmu a 26. januára 2018 k stanovisku sťažovateľky.

Kolízny opatrovník doručil 31. januára 2018 správu o vykonaní zisťovania pomerov.

Dňa 2. februára 2018 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na výsluch svedkov na 23. marec 2018.

Dňa 7. februára 2018 bol navrhovateľom doručený súkromný znalecký posudok, ktorý bol následne 12. februára 2018 doručovaný na vyjadrenie sťažovateľke, kolíznemu opatrovníkovi a okresnej prokuratúre; sťažovateľka sa k súkromnému znaleckému posudku vyjadrila podaním doručeným 26. februára 2018.

Sťažovateľka podala 23. februára 2018 návrh na nariadenie neodkladného opatrenia o uložení zákazu navrhovateľovi vycestovať s maloletou mimo územia členských štátov Európskej únie a 1. marca 2018 návrh na nariadenie neodkladného opatrenia o úprave styku sťažovateľky s maloletou v období od 29. marca 2018 do 31. marca 2018. Okresný súd

návrh sťažovateľky z 23. februára 2018 (zákaz vycestovania) uznesením č. k. 19 P 212/2017-399 z 1. marca 2018 zamietol (ďalej len „uznesenie z 1. marca 2018“).

Dňa 6. marca 2018 podal navrhovateľ návrh na vykonanie dokazovania – vyžiadanie vyšetrovacieho spisu týkajúceho sa trestného konania pre zločin týrania blízkej a zverenej osoby; predmetný spis bol vyžiadaný 8. marca 2018. Dňa 22. marca 2018 bola doručená odpoveď vyžiadaného o nemožnosti predložiť vyšetrovací spis.

Okresný súd nariadil uznesením č. k. 19 P 212/2017-414 zo 7. marca 2018 neodkladné opatrenie, ktorým upravil styk sťažovateľky s maloletou na 30. marec 2018 v čase od 15.30 h do 18.30 h.

Navrhovateľ podal 21. marca 2018 návrh na vykonanie dôkazu prehratím obrazového a zvukového záznamu.

Dňa 23. marca 2018 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito na účely vykonania znaleckého dokazovania; sťažovateľka zároveň podala odvolanie proti uzneseniu okresného súdu z 1. marca 2018, ktoré doplnila podaním z 3. apríla 2018.

Dňa 3. apríla 2018 navrhovateľ špecifikoval úlohy pre súdneho znalca v rámci znaleckého dokazovania, ktoré bližšie konkretizoval podaním z 5. apríla 2018.

Krajskému súdu bol spis predložený na rozhodnutie o opravnom prostriedku 9. apríla 2018. Dňa 12. apríla 2018 krajský súd vyzval kolízneho opatrovníka a navrhovateľa na vyjadrenie sa k opravnému prostriedku podanému sťažovateľkou. Navrhovateľ reagoval na žiadosť podaním z 27. apríla 2018, ktoré bolo následne 4. mája 2018 doručované sťažovateľke na vyjadrenie.

Dňa 19. apríla 2018 navrhovateľ opätovne požiadal o predloženie vyšetrovacieho trestného spisu a o vykonanie dokazovania oboznámením sa s jeho obsahom.

Uznesením krajského súdu č. k. 8 CoP 92/2018-608 zo 7. mája 2018 bolo uznesenie okresného súdu z 1. marca 2018 zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie z dôvodu procesného pochybenia okresného súdu (vo veci rozhodoval nezákonný sudca, keďže vec nariadenia neodkladného opatrenia mala byť zapísaná v registri „P“ a rozhodnutá v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 43 P 152/2017). Spis bol okresnému súdu vrátený 11. mája 2018.

Dňa 14. mája 2018 bol zákonnou sudkyňou okresného súdu realizovaný pokyn krajského súdu. Zároveň bol vyžiadaný trestný spis okresného súdu sp. zn. 4 Tp 21/2018, ktorý bol predložený 30. mája 2018.

Dňa 14. júna 2018 bolo nariadené znalecké dokazovanie v odbore psychológie Ústavom pre znaleckú činnosť v Psychológii a Psychiatrii, s. r. o., na vypracovanie znaleckého posudku ku kompletnému psychologickému a psychiatrickému vyšetreniu navrhovateľa a sťažovateľky, aktuálnym vývinovým potrebám maloletej a schopnostiam a pripravenosti rodičov tieto potreby naplniť a schopnostiam rodičov vzájomne komunikovať; okresný súd uložil povinnosť vypracovať znalecký posudok v lehote 90 dní od predloženia spisu. Spis bol ustanovenému znaleckému ústavu predložený 28. júna 2018. Ustanovený znalecký ústav bol okresným súdom 12. októbra 2018 požiadaný o oznámenie stavu znaleckého dokazovania a poučený o možnosti uloženia poriadkovej pokuty v prípade nedodržania termínu.

Dňa 10. decembra 2018 okresný súd opakovane urgoval ustanovený znalecký ústav.

V reakcii na urgenciu okresného súdu ustanovený znalecký ústav 18. decembra 2018 oznámil, že meškanie vypracovania znaleckého posudku bolo zapríčinené pracovnou vyťaženosťou súdnych znalcov, ako aj ťažkosťami súvisiacimi so stanovením spoločného termínu vyšetrenia navrhovateľa a sťažovateľky (spoločné vyšetrenie sa uskutočnilo v dňoch 14. až 15. novembra 2018).

Dňa 4. februára 2019 bol ustanoveným znaleckým ústavom vypracovaný znalecký posudok, ktorý bol následne 19. februára 2019 doručovaný účastníkom konania, kolíznemu opatrovníkovi a okresnej prokuratúre na vyjadrenie. Navrhovateľ sa k znaleckému posudku vyjadril 8. marca 2019 a sťažovateľka sa k znaleckému posudku vyjadrila 14. marca 2019.

Dňa 29. apríla 2019 bol nariadený termín pojednávania na 28. jún 2019. Zároveň boli vykonávané procesné úkony doručovania vzájomných vyjadrení.

Dňa 11. júna 2019 sa k znaleckému posudku vyjadril kolízny opatrovník.

Dňa 17. júna 2019 bolo doručené vyjadrenie sťažovateľky a 18. júna 2019 jej návrh na doplnenie dokazovania výsluchom svedkov.

Dňa 26. júna 2019 okresný súd uznesením č. k. 19 P 212/2017-1094 (ďalej len „uznesenie o prerušení konania“) prerušil napadnuté konanie vedené okresným súdom do skončenia výkonu uloženého výchovného opatrenia, ktoré bolo uložené v konaní

vedenom okresným súdom pod sp. zn. 14 P 266/2017. Z uvedeného dôvodu bol zároveň zrušený termín pojednávania.

Odvolania proti uzneseniu o prerušení konania podali 12. júla 2019 okresná prokuratúra a 15. júla 2019 aj sťažovateľka. Následne boli odvolania 23. júla 2019 doručované účastníkom konania na zaujatie stanoviska. Navrhovateľ reagoval na výzvu podaním z 2. augusta 2019, ktoré bolo následne doručované na zaujatie stanoviska sťažovateľke, kolíznemu opatrovníkovi a Krajskej prokuratúre v Košiciach 23. augusta 2019.

Dňa 19. septembra 2019 bol spis predložený na rozhodnutie o opravnom prostriedku krajskému súdu.

Podaním z 1. októbra 2019 kolízny opatrovník upozornil na skutočnosť upierania práv sťažovateľky na styk s maloletou.

Dňa 30. októbra 2019 krajský súd uznesením sp. zn. 8 CoP 244/2019 odvolacie konanie zastavil s odôvodnením, že došlo k zániku spôsobilého predmetu odvolacieho konania, keďže v čase rozhodovania odvolacieho súdu už uplynul čas realizácie uloženého výchovného opatrenia (24. októbra 2019).

Okresný súd účastníkov konania výzvou z 12. novembra 2019 vyzval na predloženie dokladov o aktuálnych majetkových pomeroch a prípadných návrhov na doplnenie dokazovania. Kolízny opatrovník bol okresným súdom vyzvaný na predloženie aktuálnej správy o výsledkoch uloženého výchovného opatrenia, ktoré sa skončilo 24. októbra 2019. Na výzvu okresného súdu reagovali navrhovateľ podaním z 25. novembra 2019 a kolízny opatrovník podaním z 28. novembra 2019. Sťažovateľka na výzvu okresného súdu reagovala podaním doručeným 10. decembra 2019. Okresný súd doručoval podania ostatným účastníkom konania 30. decembra 2019. Kolízny opatrovník na výzvu reagoval podaním zo 7. januára 2020.

Dňa 8. januára 2020 zaujala k vyjadreniu navrhovateľa stanovisko sťažovateľka a následne sa k jej stanovisku podaním z 24. februára 2020 vyjadril navrhovateľ.

Dňa 5. februára 2020 bol nariadený termín pojednávania na 28. apríl 2020.

Vyjadrenie sťažovateľky bolo navrhovateľovi, kolíznemu opatrovníkovi a okresnej prokuratúre zasielané 13. februára 2020.

Dňa 3. marca 2020 bolo vyjadrenie navrhovateľa k znaleckému posudku z 8. marca 2019 doručované sťažovateľke a znaleckému ústavu na vyjadrenie pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty.

Sťažovateľka predložila k vyjadreniu navrhovateľa stanovisko 18. marca 2020.

Dňa 16. apríla 2020 zákonná sudkyňa po porade s vedením okresného súdu zrušila všetky pojednávania nariadené do konca mesiaca apríl 2020 z dôvodu vyhlásenia mimoriadnej situácie a na základe opatrenia predsedu krajského súdu.

Kolízny opatrovník predložil 21. apríla 2020 vyjadrenie.

Okresný súd uznesením č. k. 19 P 212/2017-1477 z 25. apríla 2020 priznal znalečné.

Dňa 21. mája 2020 bol nariadený termín pojednávania na 25. august 2020. Zároveň boli účastníci konania vyzvaní, aby zabezpečili na pojednávaní účasť svedkov, ktorých navrhujú vypočuť.

Dňa 30. júna 2020 boli účastníkom konania doručované podania.

Právna zástupkyňa navrhovateľa požiadala 8. júla 2020 o odročenie pojednávania nariadeného na 25. august 2020 z dôvodu jeho pobytu v Ruskej federácii v Dubne.

Navrhovateľ požiadal 13. júla 2020 o vykonanie výsluchu svedkyne a zároveň požiadal o ustanovenie tlmočníka, keďže navrhnutá svedkyňa neovláda slovenský jazyk.

Dňa 9. júla 2020 bolo predložené podanie kolízneho opatrovníka.

Dňa 27. júla 2020 zákonná sudkyňa vyzvala na oznámenie konkrétnych dôvodov, ktoré bránia navrhovateľovi v návrate na územie Slovenskej republiky. Zisťovanie možností návratu občanov Slovenskej republiky z Ruskej federácie prostredníctvom ministerstva zahraničných vecí. Okresný súd zároveň ustanovil tlmočníka a sťažovateľka doručila podanie, ktorým vyslovila nesúhlas s odročením pojednávania.

Dňa 31. júla 2020 právna zástupkyňa navrhovateľa predložila dôvody žiadosti o odročenie pojednávania, ktoré doplnila 3. augusta 2020.

Okresný súd 3. augusta 2020 vyhovel žiadosti o odročenie pojednávania a nariadil nový termín pojednávania na 20. október 2020.

Dňa 5. augusta 2020 bolo predložené vyjadrenie sťažovateľky.

Od 2. septembra 2020 do 22. septembra 2020 sa spis nachádzal na ústavnom súde. Dňa 7. októbra 2020 podal navrhovateľ návrh na prikázanie veci inému súdu z dôvodu vhodnosti.

Termín pojednávania nariadený na 20. október 2020 bol zrušený s poukazom na § 4 CMP v spojení s § 39 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“).

V súčasnosti sa vykonávajú procesné úkony súvisiace s doručovaním návrhu navrhovateľa na prikázanie veci inému súdu z dôvodu vhodnosti.

III.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

36. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

37. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

38. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon o ústavnom súde.

39. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne čl. 38 ods. 2 listiny) každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov.

V súlade s čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

IV.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a posúdenie vecí ústavným súdom

40. Predmetom konania pred ústavným súdom je posúdenie, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Predmetom samotného napadnutého konania vedeného okresným súdom je rozhodovanie vo veci návrhu na rozvod manželov a úpravu pomerov manželov k ich maloletému dieťaťu na čas po rozvode podľa príslušných ustanovení Civilného mimosporového poriadku.

41. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ktoré je garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, keďže v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04). Z uvedeného dôvodu ďalej odkazuje aj na relevantnú judikatúru ESLP k uvedenému právu v časti záruk týkajúcich sa prejednania záležitosti v primeranej lehote.

42. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny (obdobne práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

43. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prieťahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného konania v čl. 17 CSP a v čl. 12 CMP, podľa ktorých súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prieťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu (podľa Civilného sporového poriadku), resp. účastníkov konania (podľa Civilného mimosporového poriadku) a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku a Civilného mimosporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto poriadkov.

44. Podľa § 2 ods. 1 CMP na konania podľa tohto zákona (civilné mimosporové konania) sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Povinnosť súdu konať v civilnom mimosporovom konaní bez prieťahov je vyjadrená napr. aj v § 30 CMP, podľa ktorého po začatí konania postupuje súd v súčinnosti s ostatnými subjektmi konania tak, aby bola vec v čo najkratšom čase prejednaná a rozhodnutá, ďalej v § 31 CMP, podľa ktorého súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní, ale aj v § 34 CMP, ktorým je vylúčená aplikácia ustanovení Civilného sporového poriadku o koncentrácii konania (vrátane sudcovskej koncentrácie konania).

45. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne čl. 38 ods. 2 listiny), ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (m. m. III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú

- právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje,
- správanie subjektu (účastníka konania) a
- postup samotného súdu.

IV.A Právna a faktická zložitosť veci

46. Pri posudzovaní prvého kritéria – zložitosti veci dospel ústavný súd k záveru, že rozhodovanie o rozvoze manželov a úprave ich právnych pomerov k maloletému dieťaťu

na čas po rozvode nemožno považovať za vec právne zložitú, keďže prameňom práva pre rozhodnutie v danej veci je predovšetkým zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý je bežne v súdnej praxi aplikovaný.

47. Z hľadiska skutkovej zložitosti tejto veci možno konštatovať, že toto konanie s ohľadom na jeho konkrétne okolnosti patrí medzi skutkovo zložitejšie, pretože ide o prípad, v ktorom účastníci konania predostreli svoje rozdielne požiadavky týkajúce sa úpravy ich práv ako rodičov k maloletému dieťaťu na čas po rozvode. Osobitne v takýchto prípadoch existencie rozdielných názorových postojov rodičov maloletých detí nadobúda dôležitosť transparentné, stabilné a jasné usporiadanie právnych pomerov k deťom, ktoré je z hľadiska budovania citových väzieb medzi deťmi a rodičmi predpokladom pre vývoj normálnych prirodzených vzťahov, ale i predpokladom pre zdravý vývoj samotného dieťaťa. Skutkovú náročnosť odôvodňuje aj znalecké dokazovanie vykonané prioritne na zistenie aktuálnych vývinových potrieb maloletej, ako aj schopností a pripravenosti rodičov (účastníkov napadnutého konania) tieto potreby naplniť, ako aj schopností rodičov vzájomne komunikovať.

48. Súčasťou prvého kritéria je aj povaha prerokúvanej veci. V tomto kontexte ústavný súd poukazuje aj na judikatúru ESLP, v súlade s ktorou ak sú predmetom konania vzájomné vzťahy medzi rodičmi a deťmi, konaniu o týchto vzťahoch príslušné súdy majú venovať „mimoriadnu starostlivosť, pretože procesné omeškanie v takejto veci môže mať za následok *de facto* rozhodnutie o otázke predloženej súdu ešte pred samotným rozhodnutím príslušným súdom“ (k tomu pozri rozsudok ESLP vo veci H. proti Spojenému kráľovstvu, sťažnosť č. 9580/81, rozsudok z 8. 7. 1987, § 85). V rámci tejto požiadavky sa potom podstatne mení aj pohľad na posúdenie prietahov v predmetnej veci vo vzťahu k právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručenému čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny (resp. právu na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), účelom ktorého je, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli čomu prebieha súdne konanie (m. m. II. ÚS 66/02, II. ÚS 80/2010).

49. Vzhľadom na uvedené ústavný súd aj v tomto prípade osobitne pri svojom rozhodovaní zohľadnil predmet a účel tohto konania, ako aj povahu a rozsah ujmy, ktorá na vzájomných vzťahoch medzi rodičmi a deťmi vzniká v dôsledku zbytočných prietahov v konaní o úprave právnych pomerov rodičov k maloletým deťom.

IV.B Správanie účastníka konania

50. Ústavný súd na podklade dostupných podkladov dospel k záveru, že správanie sťažovateľky ako účastníčky napadnutého konania neprispelo relevantným spôsobom k jeho predĺženiu. Sťažovateľka reagovala na výzvy a žiadosti okresného súdu v stanovených lehotách a zúčastňovala sa nariadených pojednávaní. Využívanie zákonných opravných prostriedkov zo strany sťažovateľky proti rozhodnutiam vydaným okresným súdom nemožno považovať za také správanie, ktoré by spôsobovalo zbytočné prietahy v konaní. Skutočnosti uvádzané predsedom okresného súdu (k tomu pozri bod 22 tohto nálezu) bez bližšieho konkretizovania, akým spôsobom sa *„účinné správanie sťažovateľky namierené proti sudcom okresného súdu“* prejavilo na plynulosti postupu v sťažovateľkinej veci z pohľadu možného ospravedlnenia existencie zbytočných prietahov v príslušnom konaní, sú už na prvý pohľad pre rozhodnutie ústavného súdu vo veci ústavnej sťažnosti irelevantné.

IV.C Postup okresného súdu v napadnutom konaní

51. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bol postup okresného súdu. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Za neefektívnu činnosť, ktorá môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd považuje aj nesprávnu, resp. nesústredenú činnosť všeobecného súdu (m. m. II. ÚS 33/99).

52. Aj napriek tomu, že z obsahu predloženého spisu ústavný súd neidentifikoval kratšie či dlhšie obdobia ničím neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu, jeho postup s prihliadnutím na konkrétne okolnosti prejednávanej veci nemožno hodnotiť ako efektívne smerujúci k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky. Za obdobie troch rokov od podania návrhu (november 2017) okresný súd vo veci nariadil pojednávanie celkovo 6-krát, pričom k meritórnemu prejednaníu veci došlo len na pojednávaniach, ktoré sa uskutočnili 2. februára 2018 a 23. marca 2018, teda v období pred viac ako dvomi rokmi. Ako nesústreďený hodnotí ústavný súd aj postup okresného súdu, na podklade ktorého sa aj napriek vypracovaniu znaleckého posudku už vo februári 2019 dosiaľ neuskutočnilo pojednávanie, na ktorom by došlo k vecnému prejednaníu jeho záverov.

53. V tejto súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že pod mimoriadnou starostlivosťou, ktorú má súd venovať konaniu týkajúcemu sa rozhodovania vo veciach maloletých, nemožno rozumieť priebežné vykonávanie procesných úkonov súdom (v konkrétnych okolnostiach veci nariadovanie pojednávaní), ale osobitnú dôležitosť v tomto type konania nadobúda predovšetkým kvalitatívna stránka týchto úkonov, ktoré by mali efektívne smerovať k transparentnému, jasnému a spravodlivému usporiadaniu pomerov účastníkov konania, keďže záujem dotknutých detí, na ktorý sa má v konaní v prvom rade prihliadať, je mať kontakt s oboma rodičmi, pokiaľ sú riadne výchovne spôsobilí, lebo aj rešpekt k právam iných je jedným z predpokladov riadnej výchovy (m. m. IV. ÚS 595/2018).

54. V tomto kontexte ústavný súd ďalej konštatuje, že dôvodom zrušenia termínu pojednávania nariadeného na 28. apríl 2020 bola snaha zamedziť šíreníu vírusu, a preto postup okresného súdu v uvedenom období nemožno považovať za taký, ktorým by z uvedeného dôvodu došlo k vzniku zbytočných prietáhov (k tomu pozri aj nález ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 273/2020 z 25. augusta 2020). Zrušenie pojednávania z dôvodu opatrení v súvislosti s mimoriadnou situáciou (pandémia COVID-19, pozn.) preto ústavný súd hodnotí ako objektívnu prekážku, za ktorú príslušný všeobecný súd nenesie zodpovednosť (m. m. II. ÚS 245/2020).

55. V prípadoch termínov pojednávania nariadených na 28. jún 2019 a 25. august 2020 však došlo k ich zrušeniu z dôvodov, ktoré ústavný súd nehodnotí ako ospravedlniteľné.

56. K zrušeniu termínu pojednávania nariadeného na 28. jún 2019 došlo z dôvodu prerušenia napadnutého konania, keďže v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 14 P 266/2017 (vo veci úpravy rodičovských práv a povinností na čas do rozvodu manželstva) bolo uložené v poradí druhé výchovné opatrenie (uznesením sp. zn. 14 P 266/2017 z 9. apríla 2019) spočívajúce v povinnosti podrobiť sa odbornému poradenstvu na referáte po dobu 6 mesiacov. Prvým výchovným opatrením rovnako uloženým v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 14 P 266/2017 bola uznesením z 11. septembra 2018 uložená totožná povinnosť po dobu 3 mesiacov.

57. K samotnému prerušeniu napadnutého konania došlo 26. júna 2019 na obdobie do skončenia uloženého druhého výchovného opatrenia, t. j. do konca októbra 2019. Dôvodom uloženia druhého výchovného opatrenia bolo obnovenie narušených vzťahov medzi rodičmi maloletého dieťaťa a odstránenie komunikačných problémov medzi rodičmi vo vzťahu k zabezpečovaniu starostlivosti o dieťa, ako aj rozvíjanie jeho vzťahu k sťažovateľke ako matke (citované z uznesenia okresného súdu o prerušení napadnutého konania).

58. Ústavný súd sa v tomto kontexte stotožňuje s argumentmi uvádzanými sťažovateľkou (body 12 a 13 tohto nálezu), z ktorých vyplýva nedostatočnosť v postupe okresného súdu pri zisťovaní skutočností majúcich zásadný vplyv na posúdenie, či prerušenie napadnutého konania z dôvodu prijatia druhého výchovného opatrenia môže/nemôže mať na meritórne rozhodnutie vo veci zásadný význam a či bude/nebude s prihliadnutím na konkrétne okolnosti veci spôsobovať v napadnutom konaní zbytočné preťahy a v konečnom dôsledku konanie vo veci len zbytočne predlžovať. Zo spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie totiž vyplýva (čo potvrdzuje aj samotný okresný súd v uznesení o prerušení napadnutého konania), že v otázke úpravy rodičovských práv a povinností sa rodičia nielen nedokážu dohodnúť, ale rozpory medzi rodičmi plynutím času

eskalujú, pričom dokonca dochádza ku konfliktným situáciám, ktoré si vyžadujú zásah polície (bod 16 uznesenia okresného súdu o prerušení konania). V čase rozhodnutia okresného súdu o prerušení napadnutého konania bolo zrejmé, že prvé výchovné opatrenie nesplnilo svoj účel. Okrem toho v čase rozhodnutia okresného súdu o prerušení napadnutého konania boli okresnému súdu známe aj závery znaleckého dokazovania k schopnosti oboch účastníkov napadnutého konania vzájomne komunikovať o starostlivosti o maloleté dieťa, pričom *„znalec sa domnieva, že ani jeden z nich nie je na túto alternatívu dostatočne pripravený.“* (k tomu pozri aj bod 13 tohto nálezu). Vzhľadom na uvedené bolo preto nevyhnutné práve s ohľadom na najlepší záujem dieťaťa pri rozhodovaní o prerušení napadnutého konania zobrať do úvahy všetky konkrétne okolnosti veci, ktoré boli v danom čase okresnému súdu známe, a vyhodnotiť, či stav narušenosti komunikačných schopností medzi rodičmi maloletého dieťaťa umožní prerušenie konania z dôvodu uloženého výchovného opatrenia zvrátiť, a teda okrem iných skutočností zaoberať sa aj otázkou, či k zvráteniu existujúceho stavu je výchovné opatrenie prostredníctvom referátu dostatočné a či hranične konfliktné správanie medzi rodičmi si nevyžaduje zásah špecializovanej inštitúcie zameranej na psychologicko-terapeutické pôsobenie prekračujúcej možnosti odborného poradenstva príslušného referátu. Ústavný súd však takýto postup pri rozhodovaní vo veci prerušenia napadnutého konania zo strany okresného súdu neidentifikoval.

59. Postup okresného súdu, ktorým tento prerušil napadnuté konanie z dôvodu existencie druhého výchovného opatrenia prijatého v inom konaní vedenom okresným súdom bez náležitého vyhodnotenia skutočnosti, že išlo už v poradí o druhé nariadené výchovné opatrenie, pričom už z výsledkov prvého bolo zrejmé, že nesplnilo svoj účel, keďže k náprave komunikácie medzi navrhovateľom a sťažovateľkou nedošlo od roku 2017, pričom konflikty medzi nimi eskalujú, a bez prihliadnutia na závery znaleckého posudku, ktorý bol v napadnutom konaní už v čase rozhodnutia o prerušení napadnutého konania okresnému súdu známy a z ktorého vplynulo, že medzi účastníkmi napadnutého konania absentuje schopnosť vzájomnej komunikácie o starostlivosti o maloleté dieťa, je ústavný súd názoru, že okresný súd náležite nezvážil relevantné skutočnosti dôležité pre posúdenie

opodstatnenosti prerušenia napadnutého konania z pohľadu záruk, že v napadnutom konaní bude vo veci rozhodnuté v primeranej lehote.

60. Ústavný súd nespochybňuje skutočnosť, že reálne splnenie všeobecného záujmu pôsobiť na rodičov maloletého dieťaťa ako účastníkov konania v záujme prinútiť ich k dohode o starostlivosti o maloleté dieťa si môže vyžiadať rôzne formy intervencie všeobecného súdu, ako aj iných subjektov pôsobiacich v rôznych oblastiach mimo súdnictva. Nepochybne je nevyhnutným predpokladom úspešnosti takéhoto postupu interdisciplinárneho charakteru schopnosť vzájomnej komunikácie medzi rodičmi maloletého dieťaťa, ktorej výsledkom bude akceptácia a následne dodržiavanie najlepšieho záujmu dieťaťa s prihliadnutím na zachovanie jeho práva na oboch rodičov. V reálnom živote sa ale nemožno vyhnúť síce ojedinelým, ale existujúcim situáciám, v ktorých je zrejmé, že vzájomná komunikácia medzi rodičmi vo veci starostlivosti o maloleté dieťa nebude možná ani po intervencii príslušným orgánom. V takomto prípade je záujem na urýchlennom rozhodnutí na účely zabezpečenia transparentného, jasného a stabilného usporiadania pomerov rodičov k maloletému dieťaťu nevyhnutným predpokladom pre vývoj normálnych prirodzených vzťahov, ale i predpokladom pre zdravý vývoj samotného dieťaťa.

61. Navyše, z vyjadrenia referátu (správa z 25. novembra 2019) vyplýva, že ciele odborné poradenstvo pre zlepšenie komunikácie, vyladenie vzťahovej roviny a dohovor rodičov v otázkach starostlivosti o dieťa sa nepodarilo, keďže medzi rodičmi pretrvávajú odlišné predstavy o realizácii styku matky s dieťaťom, nefunkčná vzájomná komunikácia a minimálna až nedostatočná rodičovská kooperácia. Rovnako z vyjadrenia kolízneho opatrovníka zo 7. januára 2020 predloženého okresnému súdu vyplýva, že *„kolízny opatrovník poukazuje na okolnosti vo veci, a to že nedošlo k žiadnej zmene a maloletej ■■■ otec svojím postojom k osobe matky neumožňuje dlhodobu stretávanie sa s matkou. V prípade maloletej ■■■, teda dieťaťa vo veku dovŕšených štyroch rokov nemožno považovať nemenný postoj jej zákonného zástupcu vo vzťahu k stretávaniu sa s matkou za prejav jej vôle a za vyjadrenie jej záujmu na osobný kontakt s matkou. Podmienky pre vytváranie a rozvoj vzťahových väzieb medzi mal. ■■■ a jej matkou a blízkymi osobami*

zo strany matky sú pretrhnuté a opakovane porušované. Zároveň je potrebné uložiť výchovné opatrenie, aby sa rodičia podrobili psychoterapeutickému vedeniu minimálne v takom rozsahu ako je v znaleckom posudku ustanovené znalcami, pretože aj zo správy z Referátu poradensko-psychologického poradenstva, ktorého sa rodičia zúčastnili v rámci uloženého výchovného opatrenia, je táto forma spolupráce nepostačujúca. Rodičom nestačí len psychologické poradenstvo potrebujú psychologickú pomoc, pretože táto ich komunikácia je naďalej nefunkčná.“.

62. Pokiaľ ide o obranu okresného súdu, ktorá sa týka dlhodobej personálnej poddimenzovanosti okresného súdu (k tomu pozri bod 19 tohto nálezu), túto ústavný súd nemôže akceptovať. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej nie je možné prenášať technicko-organizačné problémy štátnych orgánov na účastníkov konania, čo platí o to viac, ak to má za následok porušenie ich základných práv alebo slobôd. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 127/04) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavuje štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (IV. ÚS 97/04, IV. ÚS 136/03, IV. ÚS 35/06, II. ÚS 481/2017). Rovnako tak uviedol, že hoci nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania (pozri napr. I. ÚS 119/03, II. ÚS 179/2013, II. ÚS 264/2013, II. ÚS 481/2017).

63. Už uvádzané skutočnosti boli dôvodom, pre ktorý ústavný súd do meritórneho rozhodnutia vo veci ústavnej sťažnosti nepoňal tie argumenty predsedu okresného súdu obsiahnuté v jeho vyjadrení, ktoré sa týkali podrobného popísania stavu personálneho obsadenia a jednotlivých druhov agendy vykonávanej okresným súdom.

64. Ako neefektívny hodnotí ústavný súd aj postup okresného súdu, ktorým došlo k zrušeniu termínu pojednávania nariadeného na 25. august 2020 na žiadosť právnej

zástupkyne navrhovateľa z 8. júla 2020 z dôvodu absolvovania pracovnej cesty v Ruskej federácii a následného obmedzenia pohybu pracovníkov Spojeného inštitútu jadrových výskumov v Dubne, kde navrhovateľ pracuje z dôvodu rozšírenia pandémie koronavírusu. V žiadosti bolo zároveň zdôraznené, že komerčné lety, ktorými by sa navrhovateľ mohol dostať na územie Slovenskej republiky, boli v danom období zakázané. Navrhovateľ pritom prezentoval svoj záujem byť osobne prítomný na pojednávaní a trval na vykonaní dokazovania jeho výsluchom.

65. Z úradného záznamu okresného súdu z 27. júla 2020 (č. l. 1549) vykonaného na podklade telefonického kontaktu so zamestnankyňou ministerstva zahraničných vecí vyplýva, že Ruská federácia nebola v danom období zaradená medzi bezpečné krajiny, pričom možnosť repatriácie občanov Slovenskej republiky nebola možná. Zároveň však bolo konštatované, že súkromné letecké spoločnosti ponúkajú za splnenia stanovených podmienok komerčné lety na územie Európskej únie.

66. Podobné informácie boli dané na žiadosť sťažovateľky v oznámení ministerstva zahraničných vecí z 30. júla 2020 a zažurnalizované na č. l. 1617 spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, z ktorého vyplýva, že zábrany návratu občanov Slovenskej republiky z územia Ruskej federácie do Slovenskej republiky nie sú, mimo pozemnej dopravy ministerstvo zahraničných vecí evidovalo aj fungujúcu pravidelnú medzinárodnú leteckú osobnú prepravu na leteckej linke Moskva – Praha.

67. Žiadosť o odročenie pojednávania je podložená dôležitým dôvodom vtedy, ak právny zástupca účastníka tvrdí také skutočnosti, ktoré sú vzhľadom na svoju povahu spôsobilé jeho neúčast' na pojednávaní súdu ospravedlniť. Dôležitosť dôvodu, ktorým je odôvodňovaná takáto žiadosť, skúma súd z hľadiska preukázania v žiadosti tvrdenej skutočnosti. Pokiaľ táto skutočnosť nie je v čase rozhodovania súdu o žiadosti o odročenie hodnoverne preukázaná, zostáva žiadosť účastníka konania a v nej uvádzaný dôležitý dôvod iba v rovine nepodložených tvrdení (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 1/2016 zo 7. apríla 2016).

68. S prihliadnutím na skutočnosti vyplývajúce zo spisu (body 65 a 66 tohto nálezu), ako aj skutočnosti uvádzané sťažovateľkou (body 29 a 30 tohto nálezu) podľa názoru ústavného súdu okresný súd dôležitost' dôvodu, ktorým bola odôvodňovaná žiadosť o odročenie pojednávania, neskúmal s ohľadom na konkrétne okolnosti veci, z ktorých by bolo nepochybné preukázané, že navrhovateľovi bol objektívne znemožnený návrat na územie Slovenskej republiky, a teda že v konkrétnych okolnostiach veci existoval dôležitý dôvod na odročenie pojednávania. Postup okresného súdu v súvislosti s odročením pojednávania preto nemožno hodnotiť ako efektívny či smerujúci k odstráneniu právnej neistoty účastníkov napadnutého konania.

69. Ako neefektívny hodnotí ústavný súd aj postup okresného súdu súvisiaci s vykonávaním znaleckého dokazovania. Spis bol okresným súdom predložený znaleckému ústavu na vypracovanie znaleckého posudku v júni 2018, pričom k jeho vypracovaniu a doručeniu došlo až vo februári 2019, a to aj napriek tomu, že s prihliadnutím na uznesenie okresného súdu sp. zn. 19 P 212/2017 zo 14. júna 2018 bolo povinnosťou znaleckého ústavu znalecký posudok vypracovať v lehote do 90 dní od prevzatia spisu. Dôvody nedodržania termínu vypracovania znaleckého posudku uvádzané samotným znaleckým ústavom ústavný súd považuje za objektívne len čiastočne, a to vo vzťahu k nemožnosti stanovenia spoločného termínu výsluchu účastníkov konania. Na druhej strane pracovnú vyťaženosť zamestnancov znaleckého ústavu ústavný súd nepovažuje za takú okolnosť, ktorá by oprávnene vylučovala zodpovednosť za predĺženie napadnutého konania.

70. Podľa judikatúry ústavného súdu všeobecný súd vzhľadom na jeho povinnosť organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň fyzická osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie, zodpovedá za adekvátne a účelné využitie procesných prostriedkov, ktoré mu na tento účel zákon zveruje aj vo vzťahu k súdnemu znalcovi (m. m. IV. ÚS 31/05). Všeobecný súd v rozsahu svojej právomoci nesie preto zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu znalca pri vypracovaní znaleckého posudku (III. ÚS 111/01, III. ÚS 56/02, II. ÚS 500/2015).

71. V neposlednom rade došlo k predĺženiu napadnutého konania aj z dôvodu procesného pochybenia okresného súdu (rozhodovanie vo veci nezákonným sudcom) rozhodujúceho vo veci návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia (k tomu pozri aj bod 35 tohto nálezu).

72. Neefektívny postup okresného súdu v napadnutom konaní spôsobil, že k poslednému meritórnemu prejednaniu veci rozvodu a úpravy pomerov k maloletému dieťaťu došlo ešte v roku 2018 (marec 2018), pričom od predloženia znaleckého posudku (február 2019) k meritórnemu prejednaniu jeho záverov dosiaľ nedošlo.

73. Prihliadajúc na konkrétne okolnosti veci, berúc do úvahy skutočnosť odopierania akéhokoľvek kontaktu sťažovateľky ako matky s maloletým dieťaťom (k tomu pozri bod 61 a v ňom obsiahnuté vyjadrenie kolízneho opatrovníka zo 7. januára 2020), ako aj to, že maloleté dieťa sa dlhodobo už od októbra 2019 nachádza s navrhovateľom v cudzine – Ruskej federácii (vyplývajúce z uznesenia krajského súdu sp. zn. 8 CoP 216/2020 z 10. septembra 2020) a „maloletej otec svojím postojom k osobe matky neumožňuje dlhodobo stretávanie sa s matkou“ (citované zo správy kolízneho opatrovníka z 21. apríla 2020), existuje reálne nebezpečenstvo, že procesné omeškanie v takejto veci môže mať za následok *de facto* rozhodnutie o otázke predloženej súdu ešte pred samotným rozhodnutím príslušným súdom.

74. Požiadavka rýchleho zásahu zo strany súdu v podobe meritórneho rozhodnutia je o to viac žiaduca aj s prihliadnutím na vek maloletého dieťaťa, vo vzťahu ku ktorému o úpravu pomerov ide. V čase začatia napadnutého konania malo maloleté dieťa len 2 roky, pričom práve v takom útlom veku dieťaťa môže mať pretrhnutie vzťahových väzieb medzi jedným z rodičov maloletého dieťaťa a maloletým dieťaťom nenapraviteľné následky.

V. Záver

V.A K bodu 1 výrokovvej časti nálezu

75. Na základe skutočností uvedených v časti IV tohto nálezu ústavný súd dospel k záveru, že nesústredeným a neefektívnym postupom okresného súdu bolo v napadnutom konaní porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto rozhodol v súlade s čl. 127 ods. 2 prvou vetou ústavy a § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené v bode 1 výrokovvej časti tohto nálezu.

V.B K bodu 2 výrokovvej časti nálezu

76. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

77. Vzhľadom na skutočnosť, že vec sťažovateľky nie je v čase rozhodovania ústavného súdu vo veci ústavnej sťažnosti právoplatne skončená, ústavný súd v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov (bod 2 výrokovvej časti tohto nálezu).

V.C K bodom 3 a 5 výrokovvej časti nálezu

78. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie, ak o to požiadal.

79. Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

80. Prihliadajúc na petit ústavnej sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka si uplatnila primerané finančné zadostučinenie v sume 5 000 €, ktoré odôvodnila skutočnosťami bližšie uvedenými v bode 16 tohto nálezu.

81. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadostučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadostučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

82. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä neefektívnu a nesústredenú činnosť okresného súdu, povahu a rozsah práv sťažovateľky, ktoré boli porušené, predmet konania, ako aj jeho význam pre sťažovateľku so zdôraznením osobitosti veci starostlivosti súdu o maloletých, ktorá je predmetom tohto konania, a berúc do úvahy relevantné konkrétne skutočnosti zvyrazňujúce mimoriadnu citlivosť prejednávanej veci (body 72 a 73 tohto nálezu), ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadostučinenia v sume 1 500 € (bod 3 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na priznanie

finančného zadost'učinenia v sume 1 500 € oproti s'ťažovateľkou navrhovanej sume 5 000 € vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnej s'ťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.D K bodu 4 výrokovej časti nálezu

83. Podľa § 73 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania.

Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

84. S'ťažovateľka si uplatnila náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním právnou zástupkyňou v celkovej sume 570,06 €.

85. S'ťažovateľke patrí náhrada trov konania za tri úkony právnej služby v súlade s § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za prevzatie a prípravu zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, podanie ústavnej s'ťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy a podanie vyjadrenia z 22. októbra 2020. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2020 v sume 177 € (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2020 v sume 10,62 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Celková suma náhrady trov konania po jej navýšení o daň z pridanej hodnoty (právna zástupkyňa s'ťažovateľky je platiteľkou dane z pridanej hodnoty) predstavuje sumu 675,43 €. S poukazom na § 45 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je ústavný súd viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ústavný súd, súc viazaný návrhom na rozhodnutie vo veci náhrady trov konania pred ústavným súdom, priznal náhradu trov konania s'ťažovateľke v sume 570,06 €, teda v sume ňou

požadovanej. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľky rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výrokovej časti tohto nálezu.

86. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

VI.

87. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu